

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN MEB HİZMETİÇİ EĞİTİM FALİYETLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (MUŞ İLİ ÖRNEĞİ)

Yrd. Doç. Dr. Ezlam Pepeler
İnönü Üniversitesi
ezlam.susam@inonu.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Ramazan Özbek
İnönü Üniversitesi
ramazan.ozbek@inonu.edu.tr

Okt. Yahya Adanır
Muş Alparslan Üniversitesi
y.adanir@alparslan.edu.tr

Okt. Yılmaz Kılavuz
Muş Alparslan Üniversitesi
y.kilavuz@alparslan.edu.tr

Özet

Bu araştırmamız, Muş merkez ilçe sınırları içerisindeki ortaokullarda görevli branş öğretmenlerine yönelik olarak düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiğini ve bu faaliyetlerin yapıldığı yerlerin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın evrenini ve örneklemini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Muş merkez ilçe sınırları içerisindeki ortaokullarda görevli bulunan branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) birimi olan Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) tarafından hazırlanan 5'li likert tipi 24 maddeden oluşan *Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi* anketi kullanılmıştır. Anketler öğretmenlere araştırmacı grubu tarafından elden dağıtılıp toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, kodlanarak bilgisayara yüklenilmiş ve "SPSS (Statistical Package Program For Social Sciences) 11,0 for Windows" istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Cronbach's Alpha yönteminin uygulanması sonucunda güvenilirlik katsayısı 0,83 olarak bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Hizmet içi eğitim, Öğretmen, Muş.

THE OPINIONS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS ON IN-SERVICE TRAINING EDUCATIONAL ACTIVITIES (MUŞ SAMPLE)**Abstract**

This study aims to evaluate the efficiency of in-service training activities which are arranged for all branch teachers of all secondary schools in the central district of Muş and it also aims to evaluate the places hosting this activities. The universe of the research is composed of 1100 branch teachers who are working in 48 secondary schools in the center of Muş city in 2016-2017 academic year. The sample of the study is composed of 270 secondary school teachers working in 22 secondary schools located in the central district of Muş and determined through unsorted sampling. *The Assessment of in-service training activities* questionnaire consisting of 24 items of 5 Likert type prepared by the Education Research and Development Department (EARGED) which is the research and development (R & D) department of the Ministry of National Education was used. The questionnaires were handed over to the teachers by the research group. The data obtained in the study were coded and loaded on a computer and analyzed using the "Statistical Package Program for Social Sciences (SPSS) 11.0 for Windows" statistical program. As a result of applying Cronbach's Alpha method, the reliability coefficient was found to be 0.83.

Keywords: In-service training, Teacher, Muş.

GİRİŞ

Bilim ve teknoloji alanındaki baş döndürücü gelişmeler, her meslek grubu için yeni bilgi ve teknolojileri öğrenmeyi zorunlu bir süreç haline getirmiştir. Günümüzün bilgi toplumlarında, kurumlar artık kendi çalışanlarının çok yönlü beceri sahibi olmalarını şart koşturmaktadır.

Bilginin eşi benzeri görülmemiş bir hızla seyrettiği çağımızda, en gelişmiş eğitimden yararlanma imkânı olan öğretmenler bile, çok kısa bir süre içerisinde çağının gerisinde kalabilmektedir. Eğer bu öğretmenler buldukları çağın gerisinde kalmayıp güncel kalmak istiyorlarsa, yeniden öğrenme vazgeçilmez bir unsur olacaktır. Bilgideki görülmemiş patlamaya ek olarak, bilgiyi elde etme yöntemlerinde ve öğrenme-öğretme tekniklerinde de bir başka patlama olmuştur. Yeni aygıtlar, teknikler ve özellikle elektronik, bilgisayar destekli öğrenme ve bilgi-iletişim teknolojisi gibi kitle iletişim araçları öğrenme-öğretme sürecinde devrim yaratmıştır. Bu alanlardaki gelişmelerden haberdar olmayan ve onları eğitimde kullanamayan öğretmenler, hızla değişen bir öğrenme toplumunda görevlerini etkili bir şekilde yerine getiremeyeceklerdir.

Teknolojik gelişmeler toplumun değişmesi, bilginin gelişmesi, konu alanının değişmesi ve yeni müşterilerin beklenti ve ihtiyaçlarının değişmesiyle birlikte eğitim kurumlarında öğretim metotlarının bireyselleştirilmesine ve karmaşıklaşmasına sebep olmaktadır. Kutsal bir görevi üstlenmiş olan öğretmenlerin bu değişmelere ve gelişmelere uyum sağlayabilmeleri nitelikli hizmet içi eğitim faaliyetlerine bağlıdır (İzci ve Kara, 2010: 163).

Mevcut bilgi birikiminin katlanarak arttığı günümüzde, bireylerin bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri izleyebilmesi, içinde yaşadığı toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik dokusunda meydana gelen değişme ve gelişmelere uyum sağlayabilmeleri ancak yaşam boyu eğitim görmeleri ile mümkün olabilir (Yalın, 2001: 61).

Ülkelerin gereksinimi olan nicelikte ve nitelikte insan gücünü eğitime ve yetiştirme sorumluluğunu yüklenen öğretmenlerin eğitim kurumlarında daha verimli çalışmaları, çağın gerektirdiği teknolojik gelişmelere uygun öğretim ve eğitime süreçlerini sürdürebilmeleri için kısa veya uzun süreli eğitim görmeleri ve mesleklerinde yetkinleşmeleri gerekmektedir (Üstüner ve diğ., 2000).

Günümüzdeki öğretmenlerin, eğitim sistemindeki görev, rol ve sorumlulukları değişmekte ve bunları daha iyi kavramalarında hizmet öncesi eğitim gerekli ancak asla yeterli de değildir. Öğretmenlerin kendi branşlarında gelişmelerini sağlayabilmek adına hizmet içi eğitim programlarına ihtiyaç olduğu açık ve net görülmektedir (Saban, 2000).

Patel'e (2007) göre, hizmet içi eğitim sayesinde, bir öğretmen mesleki yaşamının her anında öğrenci olma isteği duymakta ve böylece kendisini eskime, fosilleşme ve bilginin ilgisizliğinden kurtarmaktadır.

Her şeyin hızla değiştiği dünyada, dünün bilgileriyle bugünün sorunlarının birçoğunun çözülemediği görülmektedir. Bugünün sorunlarını çözebilmek için de bugünün bilgilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Onun için de yaşanan her anın takip edilmesi zorunluluğu doğmaktadır. Bunu bilen örgütler günü yakalama adına, çalışanlarına sürekli eğitim vermek durumunda kalmaktadırlar. Bu anlamda hizmet içi eğitim kaçınılmaz olarak, uygulanması gereken bir etkinlik niteliği kazanmıştır (Gündüz ve Balyer, 2012).

Öğretmenlerin hizmet içi eğitiminin, hem derslerdeki gelişmeleri öğrenme yönüyle hem de pedagoji alanındaki yenilikler ve deneyimler yönüyle çok önemli olduğunu belirten Patel (2007), yeni eğitim politikalarının ve müfredatta meydana gelen değişikliklerin benimsenmesi ve yeni materyallerin kolaylıkla ve etkin bir şekilde kullanılmasının sağlanması için hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu belirtmektedir.

Okullarda öğretmenlerin kaliteli bir şekilde öğrenmelerini kolaylaştıran ve öğretmenlerin kariyer seçeneklerinde takip etmeleri gereken yetkinliklerini geliştirmelerini sağlayan bir ortamın oluşmasına yardımcı olan hizmet içi eğitim, aynı zamanda öğretmenlerin ve diğer görevlilerin motivasyon ve heyecanlarını korumalarına yardımcı olur (Sathyanesan,2001).

Hizmet içi eğitim, eğitim alanındaki bireylerin mesleki gelişimleri için hayat boyu devam eden bir eğitim biçimini ifade eder; eğitimciler hem eğitim alma hem de kendilerini yenileme fırsatı sunarken, aynı zamanda bilginin yaygınlaştırılması ve derinleştirilmesi için fırsat verir.

Taymaz (1981), hizmet içi eğitimi; özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde, belirli bir maaş veya ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitim olarak tanımlamaktadır. Aytaç'ın (2000) tanımına göre ise, hizmet içi eğitim; istihdam edilmiş iş gücünün mesleğe uyum, meslekte ilerleme ve gelişme ihtiyaçlarına cevap veren her türlü eğitim-öğretim etkinliğidir.

Hizmet içi eğitim, öğretmenlerin ve eğitim personelinin sürekli gelişimini amaçlayan bir faaliyet programıdır (Buch,1968). Siddiqui (1991) ise hizmet içi eğitimi, çalışan öğretmenlerin mesleki bilgi, ilgi ve yeteneklerini geliştiren ve güçlendiren tüm aktiviteler ve dersler olarak tanımlamaktadır.

Hizmetiçi eğitim, öğretmenlerin doğrudan deneyimler edinmelerini ve meslektaşlarıyla informal etkileşimler kurmalarını sağlayarak mesleklerinin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanmalarının önemli yollarından biridir (Hamilton ve Richardson, 1995; Marker, 1999; Wight ve Buston, 2003; akt: Gültekin ve Çubukçu, 2008).

MEB'e (1988) göre, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarında çalışan her seviyeden personele, işe başladıklarından emekli oluncaya kadar; işe intibak, işte verimliliklerini artırmak, bilgi ve görgülerini tazelemek, yeni durumlara intibaklarını ve ileri görevlere hazırlanmalarını sağlamak amacıyla yaptırılan eğitime, hizmet içi eğitim denilmektedir. EARGED'e (1995) göre ise, hizmet içi eğitim, öğretmenlerin profesyonel olarak gelişmeleri ve okullarda verdikleri öğretimin kalitesini artırmaları için gördükleri eğitim ve öğretimi ifade eder.

Hizmet içi eğitim kavramının tanımlarını mümkün olduğu kadar çoğaltmamız mümkündür. Ama gerek öğretmenlik alanında gerekse de diğer mesleki alanlarda hizmet içi eğitim faaliyetlerinin belli başlı bazı amaçları vardır. Kaya, Ünalı ve Artvinli (2013)'ye göre, eğitimde hizmet içi faaliyetlerinin amacı, sadece okuldaki performansların maksimum düzeye çıkarılması değil, aynı zamanda örgütsel amaçların gerçekleşmesi için personelin bilgi, tutum ve becerilerinin de geliştirilmesidir.

Aytaç'a (2000) göre, hizmet içi eğitimin amaçları şöyledir:

1. İşe yeni başlayan çalışanın kuruma uyumunu kolaylaştırmak,
2. Çalışanın kurumun amaç, ilke ve politikalarını bir bütün olarak kavramasına katkı sağlayacak becerileri kazandırmak,
3. İşin gerektirdiği temel meslek becerilerini kazandırmanın yanında eğitim bağlamında eksikleri gidermek,
4. Çalışanın değişik alanlarda yatay ve dikey geçişlerine imkân verecek tamamlayıcı eğitim sunmak,
5. Çalışanların bilim, teknoloji, ekonomi ve iş dünyasında meydana gelen gelişmelere ve yeniliklere uyum sağlamalarını kolaylaştırmak, iş yöntem ve tekniklerini geliştirmek,
6. Kurumun ürettiği mal, hizmet ve düşünce gibi ürünlerin niceliğini, niteliğini ve verimliliğini artırmak,
7. Üretim ve pazarlama sürecinde hataları ve kazaları minimuma çekmek.

Hizmet içi eğitimin temel amacı eğitimdeki çalışanların mesleki gelişimidir, böylece tüm eğitim sisteminin kalitesi ve etkililiği artmaktadır. (Devjak ve Polak, 2007).

Milli Eğitim Bakanlığının her kademesinde görevli personelin eğitimi amacıyla yapılan hizmet içi eğitimin amaçları şöyle sıralanabilir (MEB,1994):

- a. Hizmet öncesi eğitimden gelen personelin kuruma intibakını sağlamak,
- b. Personele Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkelerini bir bütünlük içinde kavrama ve yorumlamada ortak görüş sağlamak ve uygulamada birlik kazandırmak,
- c. Mesleki yeterlilik açısından, hizmet öncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak,
- d. Eğitim alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak,
- e. Personelin mesleki yeterlik ve anlayışlarını geliştirmek,
- f. İstekli ve yetenekli personelin, mesleklerinin üst kademelerine geçişlerini sağlamak,
- g. Farklı eğitim görenler için, yan geçişleri sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak,
- h. Türk Milli Eğitim politikasını yorumlamada bütünlük kazandırmak,
- i. Eğitime ait temel prensip ve teknikleri uygulamada birlik sağlamak,
- j. Eğitim sisteminin geliştirilmesine destek olmak.

Bu araştırmada, ortaokul öğretmenlerine yönelik olarak düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerin yapıldığı yerlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki soruların cevaplandırılması amaçlanmaktadır:

- 1) Ortaokul öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2) Ortaokul öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 3) Ortaokul öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 4) Ortaokul öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin görüşleri mezuniyet derecelerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 5) Ortaokul öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin görüşleri mezun oldukları fakülte türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 6) Ortaokul öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin görüşleri bransa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 7) Ortaokul öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin görüşleri katıldıkları hizmet içi eğitim kursu sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama yöntemi ve araçları ile toplanan verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ortaokul öğretmenlerinin katıldıkları hizmet içi eğitim faaliyetleri ile ilgili görüşlerini tespit etmek için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Muş merkez ilçe sınırları içerisindeki 48 ortaokulda görev yapan her branştan toplam 1100 ortaokul öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan tüm öğretmenlere ulaşmanın zorluğundan dolayı seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenen ve 22 ortaokulda görev yapan 270 ortaokul öğretmeni örneklem olarak alınmıştır. Bu okullarda uygulanan 270 anketten 15 tanesi kişisel bilgiler kısmındaki eksikliklerden dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak 255 anket, veri analizi için değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı'nın araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) birimi olan Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) tarafından hazırlanan 5'li likert tipi 24

maddeden oluşan *Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin Değerlendirilmesi* anketi kullanılmıştır. Cronbach's Alpha yönteminin uygulanması sonucunda güvenilirlik katsayısı 0,831 olarak bulunmuştur.

Verilerin Çözülmesi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilecek veriler, kodlanarak bilgisayara yüklenilmiş ve "SPSS (Statistical package program for social sciences) 17,0 for Windows" istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Anket sonuçlarından elde edilen veriler, maddeler halinde tek tek ele alınmıştır. Her madde cinsiyet, kıdem, mezuniyet derecesi, mezun olunan fakülte, branş ve katıldıkları hizmet içi eğitim kursu sayısı değişkenlerine göre analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Anket verilerinin analizinde katılımcıların özelliklerini betimlemek amacıyla aritmetik ortalama, frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiğinin ve faaliyetlerin yapıldığı yerlerin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerin cinsiyet değişkeni ve mezuniyet derecesi değişkeni açısından incelenmesi için bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiğini ve faaliyetlerin yapıldığı yerleri değerlendirmeye ilişkin görüşlerin kıdem, mezun olunan okul türü, branş ve katıldıkları hizmet içi eğitim sayısı değişkenleri açısından incelemek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Bonferroni kullanılmıştır.

Tablo 1: Ankette Yer Alan Maddelerin Aritmetik Ortalamalarının Karşılaştırılması İçin Kullanılan Puanlar

Hiç	1.00 – 1.79
Az	1.80 – 2.59
Orta	2.60 – 3.39
Çok	3.40 – 4.19
Pek Çok	4.20 – 5.00

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen "Kişisel Bilgiler" ve "Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiği ve Bu Faaliyetlerin Yapıldığı Yerlerin Değerlendirilmesi"ne ilişkin bulgular yer almaktadır.

Kişisel Bilgiler

Bu bölümde araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerine ait kişisel bilgilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular

Cinsiyet	Frekans	Oran
Erkek	141	55,3
Kadın	114	44,7
Toplam	255	100

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin 141 (%55,3)'i erkek, 114 (%44,7)'ü ise kadındır. Araştırmaya katılan öğretmenleri cinsiyet açısından karşılaştırdığımızda, erkeklerin sayısı kadınların sayısından daha fazladır.

Tablo 3: Katılımcıların Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bulgular

Mesleki Kıdem	Frekans	Oran
1-5	187	73,3
6-10	41	16,1
11-15	18	7,1
16 ve Üzeri	9	3,5
Toplam	255	100

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunu %73,3 oranla 1-5 yıl arasında kıdeme sahip olan öğretmenler oluşturmaktadır. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin oranı %16,1 iken, 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin oranı ise %7,1'dir. 16 ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler ise %3,5 ile en az oranı oluşturmaktadırlar.

Tablo 4: Katılımcıların Mezuniyet Derecelerine İlişkin Bulgular

Mezuniyet Türü	Frekans	Oran
Lisans	244	95,7
Yüksek Lisans	11	4,3
Doktora	0	0,0
Toplam	255	100

Katılımcıların %95,7'si lisans ve %4,3'ü yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların hiç biri doktora mezunu değildir. Lisans mezunlarının sayısı büyük bir oran farkıyla çoğunluktadır.

Tablo 5: Katılımcıların Mezun Oldukları Okul Türüne İlişkin Bulgular

Mezun Olunan Fakülte	Frekans	Oran
Eğitim	218	85,5
Fen-Edebiyat	11	4,3
Diğer	26	10,2
Toplam	255	100

Katılımcıların büyük çoğunluğu Eğitim Fakültesi mezunudur. Eğitim Fakültesi mezunu olduğunu söyleyenlerin sayısı 218 (%85,5) iken, Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu olduğunu söyleyenlerin sayısı 11 (%4,3)'de kalmıştır. Ayrıca diğer fakültelerden mezun olduklarını söyleyenlerin sayısı 26 (%10,2)'dir.

Tablo 6: Katılımcıların Branşlarına İlişkin Bulgular

Branş	Frekans	Oran
İngilizce	31	12,2
Matematik	42	16,5
Türkçe	38	14,9
Sosyal Bilgiler	24	9,4
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	18	11,0
Teknoloji ve Tasarım	12	4,7
Fen Bilgisi	30	11,8
Müzik	12	4,7
Beden Eğitimi	13	5,1
Rehberlik	12	4,7
Görsel Sanatlar	23	5,1
Toplam	255	100

Ortaokullardaki her branştan katılımcının yer aldığı araştırmada, en büyük oran %16,5 ile Matematik Öğretmenlerine aittir. Matematik Öğretmenlerinden sonraki en büyük oran %14,9 ile Türkçe Öğretmenlerine aittir. Bu iki branşı sırasıyla %12,2 ile İngilizce Öğretmenleri, %11,8 ile Fen Bilgisi Öğretmenleri, %11,0 ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri, %9,4 ile Sosyal Bilgiler Öğretmenleri takip etmektedir. Beden Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretmenleri ise eşit orana (%5,1) sahiptirler. %4,7'lik eşit bir orana sahip olan Teknoloji-Tasarım, Müzik ve Rehberlik Öğretmenleri ise araştırmamızın en düşük oranına sahiptirler.

Tablo 7: Katılımcıların Katıldıkları Hizmet İçi Eğitim Kursu Sayısına İlişkin Bulgular

Katıldıkları Hizmet İçi Eğitim Kursu Sayısı	Frekans	Oran
1-3	158	62,0
4-6	65	25,5
7-9	12	4,7
10 ve Üzeri	20	7,8
Toplam	255	100

Tablomuzaya göre katılımcıların çoğunluğu (%62) hizmet içi eğitim kurslarına 1-3 defa katılmışlardır. Katılımcıların %25,5'i ise hizmet içi eğitim kurslarına 4-6 defa katılmışlardır. 7-9 defa hizmet içi eğitim kurslarına katıldıklarını belirten katılımcıların oranı %4,7 iken, 10 ve üzeri hizmet içi eğitim kursuna katıldıklarını ifade eden katılımcıların oranı %7,8'dir.

Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 8: Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Göre Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine İlişkin İfadeler	N	\bar{x}	Ss
1. Hizmet içi eğitim öğreticilerin önemli saydığı öğrenme konuları üzerine odaklanır.	255	3,29	0,81
2. Hizmet içi eğitim programları bilimsel bir yaklaşımla sürekli geliştirilmektedir.	255	3,04	0,94
3. Uygulanan hizmet içi eğitim programlarının gözlenebilir ve ölçülebilir eğitsel hedefleri vardır.	255	3,22	0,91
4. Hizmet içi eğitim yapılırken uygun eğitsel araç ve gereçler kullanılmaktadır.	255	3,00	0,91
5. Hizmet içi eğitim programlarında yeni öğrenme konuları önceki öğrenmelerle ilişkilendirilerek işlenmektedir.	255	3,20	0,93
6. Hizmet içi eğitim için ayrılan zaman boşa harcanan zaman olmaktadır.	255	2,47	1,17
7. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yaşadığım yerleşimde yapılmasını tercih ederim.	255	4,21	1,00
8. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin seminer dönemlerinde yapılmasını tercih ederim.	255	4,04	1,14
9. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin öğretim yılı içinde yapılmasını tercih ederim.	255	3,12	1,42
10. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin hafta sonları yapılmasını tercih ederim.	255	2,42	1,47
11. Hizmet içi eğitimde görev alan öğreticiler katılımcılara saygılı davranmaktadırlar.	255	3,75	0,98
12. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde öğreticinin aktarıcı olduğu tek yönlü eğitim yöntemleri kullanılmaktadır.	255	3,31	1,04
13. Öğreticiler kullandıkları kavramların herkes tarafından anlaşılmasına özen göstermektedirler.	255	3,49	0,87
14. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde görevlendirilen öğretici personel yetişkin eğitimi açısından yeterlidir.	255	3,16	0,91
15. Hizmet içi eğitim programlarında görev alan öğreticilerin pek çoğu katılanları küçümseme, görüşleri ile alay etme gibi rahatsız edici davranışlarda bulunurlar.	255	1,95	0,98

16. Hizmet içi eğitimde görev alan öğretmenler katılımcılara astları imiş gibi davranırlar.	255	2,56	1,22
17. Öğretim boyunca katılan öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanılmaktadır.	255	3,06	1,02
18. Hizmet içi eğitim programlarına katılanlar birbirlerinden de çok şey öğrenmektedirler.	255	3,33	0,98
19. Hizmet içi eğitime katılanlar alanlarının uzmanlarıdır	255	3,19	0,93
20. Öğretim boyunca yeni katılan öğretmenlerin tecrübelerine, fikirlerine pek değer verilmez.	255	2,53	1,14
21. Hizmet içi eğitim kursları sonunda öğrenenin başarısını ölçmek için ciddi bir sınav yapılmasını uygun buluyorum.	255	2,88	1,23
22. Her hizmet içi eğitim faaliyeti sonunda katılımcılardan genel bir değerlendirme alınmaktadır.	255	3,08	1,00
23. Hizmet içi eğitim yoluyla öğrendiklerimin çoğunluğunu görevimi yerine getirirken kullanabilmekteyim.	255	3,08	0,99
24. Hizmet içi eğitim programlarında öğrendiklerimi okuldaki meslektaşlarımla paylaşıyorum.	255	3,27	0,99

Tablo 8'i incelediğimizde 7.maddede bulunan "Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yaşadığım yerleşimde yapılmasını tercih ederim" ifadesinin, araştırmaya katılan öğretmenlerin en çok katıldıkları ($\bar{X}=4,21$) madde olduğu görülmüştür.

Ayrıca, 8.maddede bulunan "Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin seminer dönemlerinde yapılmasını tercih ederim" ifadesinin, araştırmaya katılan öğretmenlerin çok ($\bar{X}=4,04$) katıldıkları bir madde olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin çok katıldıkları diğer maddeler ise; 11.madde ($\bar{X}=3,75$) olan "Hizmet içi eğitimde görev alan öğretmenler katılımcılara saygılı davranmaktadırlar" ve 13.madde ($\bar{X}=3,49$) olan "Öğreticiler kullandıkları kavramların herkes tarafından anlaşılmasına özen göstermektedirler" maddeleridir. Öğretmenlerin en az ($\bar{X}=1,95$) katıldıkları madde ise "Hizmet içi eğitim programlarında görev alan öğretmenlerin pek çoğu katılanları küçümseme, görüşleri ile alay etme gibi rahatsız edici davranışlarda bulunurlar." ifadesinin bulunduğu 15.maddedir. Öğretmenlerin, hizmet içi eğitimde görev alan öğretmenlere karşı bakış açıları olumludur. Öğretmenlerin az katıldıkları diğer maddeler ise şunlardır;

6. madde ($\bar{X}=2,47$) olan "Hizmet içi eğitim için ayrılan zaman boşa harcanan zaman olmaktadır", 10.madde ($\bar{X}=2,42$) olan "Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin hafta sonları yapılmasını tercih ederim", 16.madde ($\bar{X}=2,56$) olan "Hizmet içi eğitimde görev alan öğretmenler katılımcılara astları imiş gibi davranırlar", 20.madde ($\bar{X}=2,53$) olan "Öğretim boyunca yeni katılan öğretmenlerin tecrübelerine, fikirlerine pek değer verilmez."

Ayrıca öğretmenlerin 1,2,3,4,5,9,12,14,17,18,19,21,22,23,24. maddelerine ise orta seviyede katıldıkları görülmüştür.

Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Yapıldığı Yere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 9: Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Yapıldığı Yere İlişkin Bulgular

Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Yapıldığı Yere İlişkin İfadeler	N	\bar{X}	Ss
a- Sıcaklık	255	3,16	0,843
b- Aydınlatma	255	3,34	0,825
c- Havalandırma	255	3,05	0,948
d- Yemek hizmetleri	255	2,22	1,097
e- Sosyal İmkanları	255	2,37	1,060
f- Eğitim Teknolojileri	255	2,96	0,941

g- Derslik genişliği	255	3,22	0,901
h- Düzeni	255	3,21	0,846
I- Temizliği	255	3,30	0,929
j- İletişim İmkânları (Telefon, Faks, İnternet vb.)	255	3,10	0,965
k- Çalışma Atölyesi	255	2,55	1,082

Tablo 9'u incelediğimizde, katılımcıların hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile ilgili çok olumlu düşüncelere sahip olmadıkları görülmüştür. Hiç bir maddeye "Pek çok" ve "çok" düzeyinde katılmadıklarını ifade eden katılımcılar, a,b,c,f,g,h,i,j,k maddelerine "orta" seviyede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yemek Hizmetleri ($\bar{X}=2,22$) ve Sosyal İmkânlar ($\bar{X}=2,37$) maddelerine "az" seviyesinde katıldıklarını ifade eden katılımcılar, "hiç" seviyesinde herhangi bir maddeye katılım göstermemişlerdir.

Cinsiyet Değişkenine Göre Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiğine ve Faaliyetlerin Yapıldığı Yerlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 10: Cinsiyet Değişkeni Açısından Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiği ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Hizmet İçi Eğitimle İlgili İfadeler	Cinsiyet	N	X	ss	t	p
6.Hizmet içi eğitim için ayrılan zaman boşa harcanan zaman olmaktadır.	Erkek	141	2,62	1,22	2,23	0,03
	Kadın	114	2,29	1,07		
10.Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin hafta sonları yapılmasını tercih ederim.	Erkek	141	2,63	1,52	2,63	0,01
	Kadın	114	2,15	1,35		
11.Hizmet içi eğitimde görev alan öğretmenlere katılımcılara saygılı davranmaktadırlar.	Erkek	141	3,60	1,08	-2,74	0,01
	Kadın	114	3,94	,81		
13.Öğreticiler kullandıkları kavramların herkes tarafından anlaşılmasına özen göstermektedirler.	Erkek	141	3,38	,90	-2,29	0,02
	Kadın	114	3,63	,80		
15.Hizmet içi eğitim programlarında görev alan öğretmenlerin pek çoğu katılanları küçümseme, görüşleri ile alay etme gibi rahatsız edici davranışlarda bulunurlar.	Erkek	141	2,12	1,03	3,23	0,00
	Kadın	114	1,73	,86		
16.Hizmet içi eğitimde görev alan öğretmenlere katılımcılara astları imiş gibi davranırlar.	Erkek	141	2,84	1,17	4,19	0,00
	Kadın	114	2,22	1,18		

Tablo 10'daki verileri incelediğimizde, 6.madde ($t= 2,234$; $p< 0.05$), 10.madde ($t= 2,636$; $p< 0.05$), 11.madde ($t= 2,747$; $p< 0.05$), 13.madde ($t= -2,291$; $p< 0.05$), 15.madde ($t= 3,230$; $p< 0.05$) ve 16.madde ($t= 4,192$; $p< 0.05$), erkek ve kadın öğretmenler açısından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

6.maddedeki "Hizmet içi eğitim için ayrılan zaman boşa harcanan zaman olmaktadır", 10.maddedeki "Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin hafta sonları yapılmasını tercih ederim", 15.maddedeki "Hizmet içi eğitim programlarında görev alan öğretmenlerin pek çoğu katılanları küçümseme, görüşleri ile alay etme gibi rahatsız edici davranışlarda bulunurlar", 16.maddedeki "Hizmet içi eğitimde görev alan öğretmenlere katılımcılara astları imiş gibi davranırlar" ifadelerine erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre daha çok katılım göstermektedirler.

11.maddeki "Hizmet içi eğitimde görev alan öğretmenlere katılımcılara saygılı davranmaktadırlar" ve 13.maddeki "Öğreticiler kullandıkları kavramların herkes tarafından anlaşılmasına özen göstermektedirler" ifadelerine ise kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha çok katılım göstermektedirler.

Cinsiyet değişkenine göre hizmet içi eğitim faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Mezuniyet Derecesi Değişkenine Göre Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiğine ve Faaliyetlerin Yapıldığı Yerlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Mezuniyet derecesi değişkenine göre hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Kıdem Değişkenine Göre Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiğine ve Faaliyetlerin Yapıldığı Yerlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 11: Kıdem Değişkeni Açısından Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiği ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Hizmet İçi Eğitimle İlgili İfadeler	Cinsiyet	N	X	ss	F	p
7. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yaşadığım yerleşimde yapılmasını tercih ederim.	1-5	187	4,35	,85	6,10	0,00
	11-15	41	3,63	1,14		

Tablo 11'deki verileri incelediğimizde, 7.maddede 1-5 kıdem yılına sahip öğretmenler ile 11-15 kıdem yılına sahip öğretmenler açısından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır ($F= 6,105$; $p < 0,05$). 1-5 kıdem yılına sahip öğretmenlerin ($\bar{X}= 4,35$), 11-15 kıdem yılına sahip öğretmenlere ($\bar{X}= 3,63$) göre daha yüksek düzeyde "katıldıkları" görülmektedir. 1-5 kıdem yılına sahip öğretmenlerin 11-15 kıdem yılına sahip öğretmenlere göre hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yaşadıkları yerleşimde yapılmasını daha çok tercih ettikleri görülmüştür.

Kıdem değişkeni açısından hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile ilgili hiçbir maddede ise anlamlı fark bulunmamıştır.

Mezun Olunan Okul Türü Değişkenine Göre Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiğine ve Faaliyetlerin Yapıldığı Yerlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Mezun olunan okul değişkeni açısından hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerler ile ilgili hiçbir maddede anlamlı fark bulunmamıştır.

Branş Değişkenine Göre Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiğine ve Faaliyetlerin Yapıldığı Yerlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 12: Branş Değişkeni Açısından Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiği ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Hizmet İçi Eğitimle İlgili İfadeler	Branş	N	X	ss	F	p
8. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin seminer dönemlerinde yapılmasını tercih ederim.	İngilizce	31	4,52	,76	2,27	0,01
	Görsel S.	13	3,15	1,57		
13. Öğreticiler kullandıkları kavramların herkes tarafından anlaşılmasına özen göstermektedirler.	Teknoloji	12	4,25	,62	3,75	0,00
	Sosyal B.	24	3,04	,45		

Tablo 12'deki verileri incelediğimizde, 8.maddede İngilizce ve Görsel Sanatlar Öğretmenleri arasında ($F= 2,274$; $p < 0,05$) ve 13.maddede Teknoloji-Tasarım ve Sosyal Bilgiler Öğretmenleri arasında ($F= 3,757$; $p < 0,05$) anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. İngilizce Öğretmenlerinin ($\bar{X}= 4,52$) Görsel Sanatlar Öğretmenlerine ($\bar{X}= 3,04$) göre 8.maddede geçen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin seminer dönemlerinde yapılmasını daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Teknoloji-Tasarım Öğretmenlerinin ($\bar{X}= 4,25$) Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine ($\bar{X}= 3,04$) göre öğreticilerin kullandıkları kavramların herkes tarafından anlaşılmasına özen gösterdiklerine ilişkin 13.maddeye daha çok katıldıkları görülmektedir.

Branş değişkeni açısından ise hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile ilgili hiçbir maddede anlamlı fark bulunmamıştır.

Hizmet İçi Eğitime Katılma Sayısı Değişkenine Göre Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiğine ve Faaliyetlerin Yapıldığı Yerlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 13: Hizmet İçi Eğitime Katılma Sayısı Değişkeni Açısından Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Etkililiği ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Hizmet İçi Eğitimle İlgili İfadeler	Katılım S.	N	X	ss	F	p
9. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin öğretim yılı içinde yapılmasını tercih ederim.	1-3 7-9	158 12	3,30 2,08	1,37 1,08	3,75	0,02

Tablo 13'teki verileri incelediğimizde, 9.maddede 1-3 arasında hizmet içi eğitime katılan öğretmenler ile 7-9 arasında hizmet içi eğitime katılan öğretmenler açısından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır ($F= 3,751$; $p < 0.05$). 1-3 arasında hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlerin ($\bar{X}= 3,30$), 7-9 arasında hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlere ($\bar{X}= 2,08$) göre 9.maddeye daha yüksek düzeyde "katıldıkları" görülmektedir.

Hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkeni açısından ise hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile ilgili hiçbir maddede anlamlı fark bulunmamıştır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

- 7.maddede bulunan "Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yaşadığım yerleşimde yapılmasını tercih ederim" ifadesinin, araştırmaya katılan öğretmenlerin en çok katıldıkları ($\bar{X}=4,21$) madde olduğu görülmüştür. Ortaokul öğretmenleri ulaşım, konaklama vb zorluklardan dolayı yaşadıkları yerlerde hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapılmasını tercih etmektedirler.
- Öğretmenlerin en az katıldıkları madde ise "Hizmet içi eğitim programlarında görev alan öğreticilerin pek çoğu katılanları küçümseme, görüşleri ile alay etme gibi rahatsız edici davranışlarda bulunurlar." ifadesinin bulunduğu 15.maddedir. Öğretmenlerin, hizmet içi eğitimde görev alan öğreticilere karşı bakış açıları olumludur.
- Öğretmenlerin az katıldıkları diğer maddeler ise 6, 10, 16 ve 20. maddelerdir. Bu 4 maddeden anlaşıldığı kadarı ile öğretmenlerin hizmet içi eğitim için harcanan zamana ve hizmet içi eğitimde görev alan öğreticilere karşı bakış açıları olumludur. Hizmet içi eğitim için harcanan zamanı boşa geçen bir zaman olarak görmemektedirler. Ayrıca, öğretim boyunca faaliyetlere katılan öğretmenlerin fikirlerine değer verildiğini düşünmektedirler. Hizmet içi eğitimlerin hafta sonu yapılmasını istemeyen öğretmenler, bu günleri kendilerine ayırmak istemektedirler.
- Cinsiyet değişkeni açısından 6., 10., 11., 13., 15. ve 16. maddelerde anlamlı farklılıklar görülmüştür. 6., 10., 15. ve 16. maddelerde erkeklerin hizmet içi eğitim faaliyetlerini ve bu faaliyetleri düzenleyen uzmanları kadınlara göre daha çok eleştirdikleri anlaşılmaktadır. 11. ve 13. maddelere baktığımızda ise kadın öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerine ve bu faaliyetleri düzenleyen uzmanlara karşı daha olumlu görüş içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Hizmet içi eğitim veren uzmanların bayanlara karşı daha kibar davrandıkları düşünülmektedir.
- Cinsiyet değişkenine göre hizmet içi eğitim faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Kadın ve erkeklerin hizmet içi eğitim ortamlarına bakış açılarının benzer olduğu anlaşılmaktadır.
- Mezuniyet derecesi değişkenine göre hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Mezuniyet derecesinin hizmet içi eğitime bakış açısını etkilemediği düşünülmektedir.
- Kıdem değişkeni açısından 7. maddede anlamlı farklılık görülmüştür. Yaşı genç olan öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yaşadıkları yere yakın olmasını daha çok istedikleri düşünülmektedir. Göreve yeni başladıkları için maddi açıdan kendilerini yeterli hissetmedikleri için böyle düşünüyor olabilirler.
- Kıdem değişkeni açısından hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile ilgili hiçbir maddede ise anlamlı fark bulunmamıştır.
- Mezun olunan okul değişkeni açısından hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve faaliyetlerin yapıldığı yerler ile ilgili hiçbir maddede anlamlı fark bulunmamıştır. Mezun olunan okul türünün

hizmet içi eğitime bakış açısını değiştirmedeği anlaşılmaktadır.

10. Branş değişkeni açısından 8. ve 13 maddelerde anlamlı farklıklar bulunmuştur. 8. madde de İngilizce öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin seminer dönemlerinde olmasını görsel sanatlar öğretmenlerine göre daha çok tercih ettikleri düşünülmektedir. Bunun nedeni İngilizce derslerinin içeriklerinin görsel sanatlar dersi içeriğine göre daha fazla olması nedeniyle bu öğretmenlerin daha çok yoruldukları ve kendilerine zaman ayırabilmek için bütün seminer çalışmalarının bir arada yapılıp daha kısa zamanda bitmesini istedikleri düşünülmektedir. 13. maddede ise teknoloji öğretmenleri sosyal bilgiler öğretmenlerine göre hizmet içi eğitim veren uzmanların kullandıkları kavramları herkesin anlayabileceği düzeyde vermeye özen gösterdiklerini daha çok düşünmektedirler. Bunun nedeni teknoloji alanında karmaşık kavramların fazla olması ve bu kavramların bireylere öğretilmesi için daha özen gösterilmesi gerektiğinden, teknoloji öğretmenlerinin bu konuda daha hassas oldukları akla gelmektedir.
11. Branş değişkeni açısından ise hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile ilgili hiçbir maddede anlamlı fark bulunmamıştır.
12. Hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkeni açısından 9.maddede anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. 1-3 arasında hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlerin, 7-9 arasında hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlere göre 9.maddeye daha yüksek düzeyde "katıldıkları" görülmektedir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerine bakış açılarının daha farklı olduğu anlaşılmaktadır.
13. Hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkeni açısından ise hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile ilgili hiçbir maddede anlamlı fark bulunmamıştır.

Not: Bu çalışma 18-20 Mayıs 2017 tarihlerinde düzenlenen 8'inci Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Aytaç, T. (2000). Hizmet içi eğitim kavramı ve uygulamada karşılaşılan sorunlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 147.
- Buch, M. B. (1968). *Readings in in-service education*. Nagar: Sardar Patel University.
- Devjak, T. ve Polak, A. (2007). *In-service teacher education and training*. Ljubljana: Faculty of Education.
- EARGED (1995). *Terfi nedeni olarak hizmetiçi eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Gültekin, M. ve Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim Öğretmenlerinin hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 185-201.
- Gündüz, Y. ve Balyer, A. (2012). Türkiye'de ve bazı Avrupa ülkelerinde müfettişlerin yetiştirilme süreci ve karşılaşılan sorunlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8/1, 84-95.
- İzci, E. ve Kara, A. (2010). Fransa'da eğitim personelinin hizmet içi eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3/5, 161-168.
- Kaya, N., Ünalı, Ü. E. ve Artvinli, E. (2013). Coğrafya öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerine tarihsel bir bakış:1923-2012. *Marmara coğrafya dergisi*, 27, 41-57.
- MEB (1988). *Hizmetiçi eğitim: kuruluş, gelişme, faaliyetler 1960- 1987*. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Hizmet İçi Daire Başkanlığı Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı Hizmet içi Eğitim Yönetmeliđi (1994). *Tebliđler Dergisi*, 2419.

Patel, J. (2007). *A study of in-service training programmes conducted by DIETs of GuajaratState*. Yayınlanmamış doktora tezi, The Mahara Sayajirao University of Baroda, Vadodara, India.

Saban, A. (2000). Hizmet içi eğitimde yeni yaklařımlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 145.

Sathyanesan, P. (2001). Effectiveness of in service training programs for teachers and Headmasters by DIETS. Yayınlanmamış doktora tezi, Mahatma Gandhi University, India.

Siddiqui, M. A. (1991). *In-service teacher education*. New Delhi: Ashish Publishing House.

Taymaz, A. H. (1981). *Hizmet içi eğitim: kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Sevinç Matbaası.

Üstüner, I. ř., Ersoy, Y. ve Sancar, M., (2000). Fen/fizik öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ve sempozyumlardan beklentileri. *IV. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Tam Metin Kitabı*, Ankara.

Yalın, H. İ. (2001). Hizmet içi eğitim programlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 58-68.